Beleidsnotitie Recreatie & Toerisme 2019 - 2023

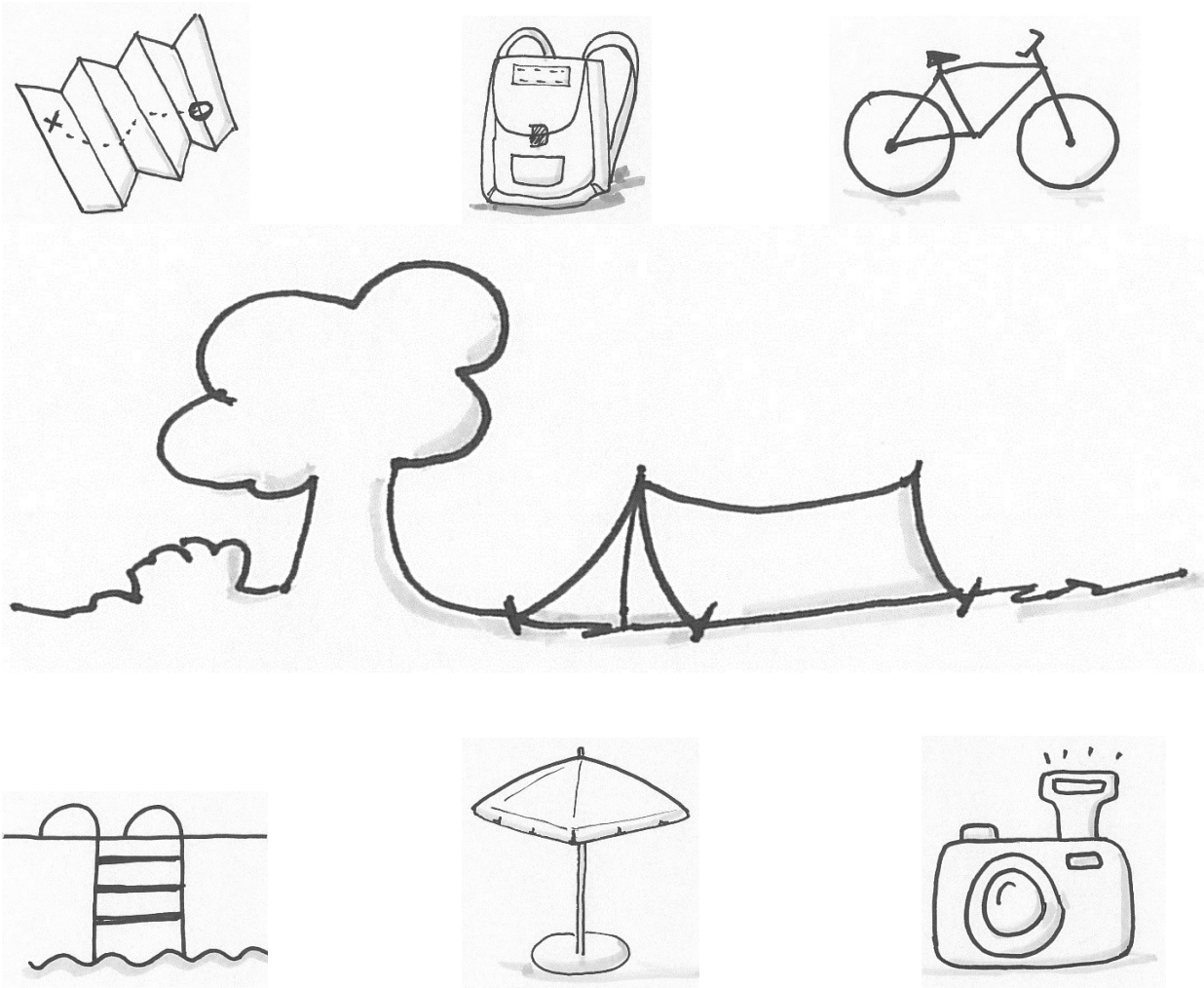

gemeente Oude IJsselstreek

Gendringen, februari 2019

Richard Krabben
Melinda Meijer
Helga Oldenhave

Inhoudsopgave

Inleiding, aanleiding en procesdoorkijk 3

1. Uitgangssituatie Oude IJsselstreek 4
   1.1 Het aantal overnachtingen 4
   1.2 De ontwikkeling van de werkgelegenheid binnen de VE-sector 4
   1.3 De ontwikkeling van de omzet in de VE-sector 5
   1.4 Het VE-profiel van de gemeente Oude IJsselstreek 5
   1.5 Overzicht van Sterkten en zwakten, kansen en bedreigingen 5

2. Uitwerking en uitvoering van beleid 6
   2.1 Rode loperaanpak 6
      a. Ja-mits benadering voor ondernemersinitiatieven 6
      b. De Rode loper uitrollen voor de recreant/ toerist die onze gemeente bezoekt 6
      c. Heldere organisatie opzet 7
      d. Crossovers tussen beleidsvelden 7

   2.2 Gebiedsgerichte aanpak 8
      e. Kerngebied Vennebulten-De Radstake 8
      f. Kerngebied Idink-Nibbelink 8
      g. Engbergen 9
      h. DRU Industriepark 10
      i. Kerngebied Slootermeer-Scholtenhof 11
      j. Oude IJssel 12

   2.3 Thematische aanpak 15
      1) Verbinding tussen en met ondernemers 17
      2) Kennisontwikkeling 17
      3) Recreatieve infrastructuur en –voorzieningen 18
      4) Productontwikkeling 18
      5) Plattelandsbeleving & streekproducten 18
      6) Zorgtoerisme 19
      7) Lokale- en regionale VE-structuren (incl. beoogde realisatie VVV-Inspiratiecentrum) 19
      8) Verblijfsrecreatie 19
      9) Meerwaarde halen uit events 20
      10) Branding 20
      11) Over grenzen kijken 20

   2.4 Vervolgstappen 20

3. Samenvattend overzicht beleidsaanbevelingen 21

Inleiding, aanleiding en procesdoorkijk:

Vrijetijdseconomie (VE = Recreatie & Toerisme-sector) is een belangrijke sector. Dit allereerst omdat ongeveer 5% van onze werkgelegenheid binnen de VE-sector wordt gerealiseerd, maar bovendien ook omdat het recreatieve aanbod bijdraagt aan een prettig woon- en leefklimaat voor onze inwoners. Onze inwoners maken immers net zoals de toerist van elders gebruik van de kerkepaden te Sinderen, of het terras bij de DRU met een waterspeelplaats voor de kids. In een recent artikel gaat Gert-Jan Hospers in op de krappe arbeidsmarktsituatie in de Achterhoek en de bijdrage die de VE-sector hieraan kan leveren door mensen van buiten onze regio kennis te laten maken met de verrassende kwaliteiten die de Achterhoek te bieden heeft. Onbekend maakt onbemind. De VE-sector is dus van groot belang voor een vitale en leefbare Achterhoek.

In het coalitieprogramma 2018-2022 is aangegeven dat we kansen en mogelijkheden van onze mooie groene gemeente willen benutten om toerisme en recreatie een extra impuls te geven. Hierbij wordt in het coalitieprogramma analoog aan onze Rode Loper aanpak, gekozen voor een “Groene Loper aanpak” voor de toeristische sector. Dit betreft een werktitel. In overleg met onze communicatieadviseurs hebben we besloten om de naamgeving “Beleidsnotitie Recreatie & Toerisme 2019 – 2023” aan te houden en voor onze werkwijze de Rode Loper-aanpak te hanteren. De rode loper wordt dus uitgerold voor de maakindustrie, maar ook voor bedrijfsactiviteiten in het buitengebied, zoals de sector Vrijetijdseconomie (VE-sector) en de landbouwsector. Dit is een heldere boodschap om intern en extern te hanteren.

Ook door de gemeenteraad is in brede zin aandacht gevraagd naar een plan om recreatie en toerisme een impuls te geven. Het Toeristisch Recreatief Ontwikkelings Plan (TROP) van onze gemeente dateert alweer van 2009 en is dus aan herijking toe.

De opgave zoals binnen het coalitieprogramma is opgenomen valt samen met de doorontwikkeling van lokale en regionale VE-samenwerkingsstructuren en het gegeven dat onze meerjarige TROP-budgetten grotendeels zijn uitgegeven. In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met nieuwe financiering voor VE-initiatieven. Hiertoe is het van belang om inzicht te hebben in op stapel staande projecten. Dit is reden om de uitwerking van de Beleidsnotitie Recreatie & Toerisme 2019 – 2023 met voorrang op te pakken.

In de voorliggende beleidsnotitie schetsen we in hoofdstuk 1 de uitgangssituatie en geven we aan de hand van een SWOT inzicht in waar onze sterkten en zwakten en kansen en bedreigingen liggen. In hoofdstuk 2 beschrijven we onder 2.1, 2.2 en 2.3 waar per thema kansen en opgaven liggen en gaan we in 2.4 in op de uitvoering van beleid. In hoofdstuk 3 sluiten we af met een overzicht van de beleidsaanbevelingen.

In bijlage 1 is een overzicht weergegeven van de stand van zaken rond de belangrijkste uitvoeringsmaatregelen uit het TROP. Tevens is een overzicht gegeven van maatregelen die momenteel nog in uitvoering zijn. Bijlage 2 betreft een groslijst van project ideeën die een impuls geven aan de VE-sector.

Per jaar wordt in afstemming met het maatschappelijk veld een jaarprogramma met uitvoeringslijst opgesteld en daarna vastgesteld door het college van B&W. Activiteiten waarvoor trekkers en cofinanciering beschikbaar zijn worden geprioriteerd.

De “Beleidsnotitie Recreatie & Toerisme 2019 – 2023” wordt door het college aan de raad ter vaststelling aangeboden. Bijlage 1 (stand van zaken rond de belangrijkste uitvoeringsmaatregelen uit het TROP) en bijlage 2 (groslijst van project ideeën die een impuls geven aan de VE-sector) worden aan onze raad ter kennisname aangeboden.

1. Uitgangssituatie Oude IJsselstreek

Onderstaand geven we een overzicht van de uitgangssituatie binnen onze gemeente aan de hand van een vijftal parameters:
1. Het aantal overnachtingen;
2. De ontwikkeling van de werkgelegenheid binnen de VE-sector;
3. De ontwikkeling van de omzet in de VE-sector;
4. Het VE-profiel van de gemeente Oude IJsselstreek;
5. Overzicht van Sterkten en zwakten, kansen en bedreigingen.

1.1 Het aantal overnachtingen

Op basis van de aangifte Toeristenbelasting voor de jaren 2015, 2016 en 2017 (2018 is nog niet voorhanden) zien we binnen onze gemeente per overnachtingstype het volgende beeld:

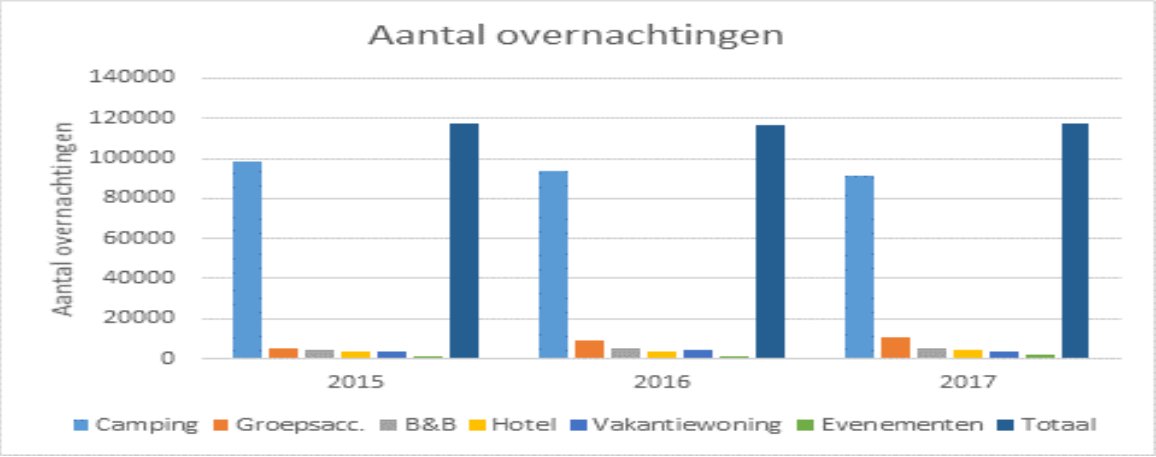

De situatie is dat het aantal overnachtingen in het tijdvak 2015-2017 binnen onze gemeente vrijwel constant gebleven is op ca. 120.000 overnachtingen per jaar. Verblijf op campings nemen veruit het grootste deel van de overnachtingen voor haar rekening. Het aantal overnachtingen op campings neemt echter af. Dit is Achterhoek breed het geval zowel bij reguliere als minicampings. Groei binnen de overige categorieën (vooral groepsaccommodaties) compenseren dit verlies, waardoor het totaal op peil blijft. Indien we naar de onderliggende cijfers kijken, dan dient te worden opgemerkt dat de campings Scholtenhof & Slootermeer (van één eigenaar) meer dan de helft van het aantal overnachtingen in deze categorie voor haar rekening neemt. Het aantal overnachtingen op beide campings is in het tijdvak 2015-2017 vrijwel gelijk gebleven. De afname wordt naar verwachting dus veroorzaakt door een lagere bezettingsgraad op de kleinere campings. Het regionale vitaliteitsonderzoek hetgeen momenteel loopt verschaft ter zake meer inzicht.

1.2 De ontwikkeling van de werkgelegenheid binnen de VE-sector

Tabel: Werkgelegenheid toerisme en recreatie absoluut en in % van de totale werkgelegenheid 2008-2017

Jaar	Absoluut	Aandeel (%)	Aandeel Toeristengebied Achterhoek (%)
2008	850	4,9%	5,7%
2009	830	4,9%	5,8%
2010	890	5,4%	5,9%
2011	890	5,3%	5,9%
2012	860	5,1%	6,0%
2013	790	4,9%	6,0%
2014	820	5,1%	6,2%
2015	840	5,1%	6,4%
2016	830	4,9%	6,5%
2017	780	4,6%	6,5%

Bron: Provincie Gelderland, Bureau Economisch Onderzoek/Provinciale Werkgelegenheidsenquête / Lisa

Toelichting:

Op basis van een selectie van branches, volgens de Standaard Bedrijfsindeling 2008 van het CBS, is de toeristische sector afgebakend conform de landelijke R&T standaard. De sector valt uiteen in de onderdelen logiesverstrekking, horeca, onderdelen van de detail- en groothandel, onderdelen van het vervoer, cultuur, recreatie en amusement, sport en een categorie overig.

De werkgelegenheidscijfers laten een grillig patroon zien. Onduidelijk is, welke invloed de ontwikkeling van het werkgelegenheidscijfer van de sector detail- en groothandel op dit totaal heeft, maar het algemene beeld is, dat we het minder goed doen dan elders in de Achterhoek.

1.3 De ontwikkeling van de omzet in de VE-sector

Gemeente	Economische betekenis 2015	Economische betekenis 2017	Ontwikkeling	Aandeel in regio
Aalten	€ 9,4 miljoen	€ 9,7 miljoen	3%	3,7%
Berkelland	€ 21,3 miljoen	€ 23,9 miljoen	12%	9,0%
Bronckhorst	€ 24,2 miljoen	€ 25,5 miljoen	5%	9,6%
Doesburg	€ 11,5 miljoen	€ 11,6 miljoen	0%	4,4%
Doetinchem	€ 12,1 miljoen	€ 14,0 miljoen	16%	5,3%
Lochem	€ 30,5 miljoen	€ 42,0 miljoen	38%	15,8%
Montferland	€ 28,9 miljoen	€ 29,6 miljoen	2%	11,1%
Oost Gelre	€ 40,1 miljoen	€ 41,3 miljoen	3%	15,6%
Oude IJsselstreek	€ 12,2 miljoen	€ 11,9 miljoen	-2%	4,5%
Winterswijk	€ 33,8 miljoen	€ 36,6 miljoen	8%	13,8%
Zutphen	€ 17,7 miljoen	€ 19,2 miljoen	9%	7,3%

De gemeenten met de grootste economische betekenis in de Achterhoek (in termen van bestedingen) waren in 2017 de gemeenten Lochem, Oost Gelre en Winterswijk. Zowel absoluut als relatief groeide de bestedingen het hardst in de gemeente Lochem. Dit is te verklaren door de opening van museum MORE in Gorssel. Met een economisch volume van 40 miljoen voert de gemeente Oost-Gelre met Vakantiepark Marveld en de Zwarte Cross als grote publiekstrekkers binnen haar grondgebied, de lijst aan. Onze gemeente kende een (lichte) daling (3 ton), door onder meer minder bezoekers aan evenementen (Spektakeltoer 2017 ging niet door) en minder overnachtingen in de kampeersector. De hotelsector, groepsaccommodaties en de dagtoeristische aanbieders als musea en attracties genereerden hogere bestedingen. Ook de zakelijke markt liet een plus zien in onze gemeente.

1.4 Het VE-profiel van de gemeente Oude IJsselstreek

Door het ondernemersplatform IJzersterk Genieten i.o. is in 2017 een brainstormsessie gehouden waarbij door VE-ondernemers en andere belanghebbenden is verkend waarin we ons kunnen onderscheiden en wie onze doelgroep is. Uitkomst is dat je binnen onze gemeente goed kunt wandelen en fietsen, maar dat kan elders in onze grensregio (en daarbuiten) ook. Onderscheidend is wél, onze IJzerhistorie met het DRU-Industriepark als Rijksmonument en onze ligging aan de Oude-IJssel. Beide thema's zijn ook in het vigerende TROP opgenomen en dus nog steeds actueel. Geconstateerd is, dat we een brede doelgroep aantrekken die per voorziening of activiteit verschilt.

1.5 Overzicht van Sterkten en zwakten, kansen en bedreigingen

SWOT analyse toerisme en recreatie Oude IJsselstreek

Sterkte	*Zwakte*
• Unieke IJzerhistorie • Op authentieke wijze gastvrij • Bijzondere geologische elementen in het landschap en in de bodem • Grensgebied • Wisselend landschap en diverse landschapsstijlen en rivier Oude IJssel • Innovatieve maakindustrie • Natuur streekproducten • Aantal aansprekende evenementen • Historisch monumentaal Dru Industriepark • Goede fiets- en wandelmogelijkheden (in bepaalde delen van de gemeente)	• Aanbod (onderscheidende) dagattracties en verblijfaccommodaties loopt achter t.o.v. regio • Grotendeels kleinschalige toeristische initiatieven/beperkte slagkracht • Bereikbaarheid met openbaar vervoer is matig • Geen grote publiekstrekker of oud-hollands authentieke kern/marktplein • Er is geen onderscheidende identiteit gemeentebreed (online profilering) • Niet overal goed internetbereik • Te weinig kennis van elkaar (samenwerking ondernemers onderling) • Geen volledig aanbod (dagrecreatie 24/7) voor toerist • Potentie IJzerhistorie DRU onvoldoende benut. (Ijzer beleving/museum)
Kansen	*Bedreigingen*
• Vrijetijdseconomie is in coalitieprogramma benoemd tot speerpunt • Inspringen op toeristen met een zorgvraag. • Inkomend toerisme stimuleren/volop ruimte voor buitenlandse toeristen • DRU Industriepark doorontwikkelen en als grote publiekstrekker vermarkten • Verhaallijnen verder uitwerken (ijzerhistorie/geologie/grensgebied) • Online goed profileren in de gehele customer journey van consument • inspringen op kleinschaligheid/authentiek/plattelandsbeleving • Vrijetijdssector levert werkgelegenheid op, juist ook lager opgeleiden • Toeristische impuls bevorderd ook leefbaarheid (wonen/werken) • optimalisatie infrastructuur naar een echte fiets/wandel gemeente • recreatie op en aan de Oude IJssel optimaliseren als toeristische parelsnoer • Inspringen op maakindustrie dmv aanbod voor zakelijke markt • Ondernemers ontwikkelruimte bieden voor onderscheidende initiatieven • Vergrijzing/seniorenmarkt: biedt kansen op verlenging van het seizoen • Vrijetijdseconomie als cement voor crossovers met tal van sectoren (zorg, maakindustrie, extensieve landbouw, detailhandel, gezondheid en mobiliteit)	• Veel kleine ondernemers die zich moeilijk laten verbinden • Aanbod verblijfsaccommodaties staat onder druk • Recreatief winkelen in de verschillende lokale plaatsen staat onder druk • Geen langjarige inzet op vrijetijds economie als speerpunt • Opkomst deeleconomie & brancheverva ging (AirB&B) • Krimpgebied/leegstand platteland en dorpskernen • Aantasting coulissenlandschap • Het ontrekken van zandwegen en paden aan openbaarheid

In lijn met de ambitie zoals deze in het coalitieprogramma is opgenomen, kunnen we op basis van bovenstaande overzichten niet anders constateren, dan dat de vrijetijdssector binnen onze gemeente wel een impuls kan gebruiken.

2. Uitwerking van Beleid

Het beleid ter versterking van de sector Vrijetijdseconomie geven we vorm aan de hand van een 3-tal pijlers, namelijk:
1. Rode Loper Aanpak;
2. Gebiedsgerichte aanpak;
3. Thematische aanpak.

2.1 Rode Loper Aanpak
Gebleken is dat de Rode Loper aanpak die we voor de industriële bedrijvigheid in onze gemeente hebben ontwikkeld, zijn vruchten begint af te werpen. Het doel van deze aanpak is de ondernemer met raad en ondersteuning bij te staan, zodat deze zorgvuldiger, sneller en beter kan schakelen bij vragen over uitbreiding of vestiging van zijn bedrijf. De Rode Loper aanpak betreft ook een gastvrije ontvangst van bezoekers aan onze gemeente, vraagt om een heldere samenwerkingsstructuur en verlangt van ons dat we beleidsontwikkeling en -uitvoering integraal oppakken. Onderstaand is één en ander uitgewerkt.

Ja-mits benadering voor ondernemersinitiatieven
Ruimte bieden voor nieuwe initiatieven draagt bij aan versterking van het aanbod. De afgelopen 10 tot 15 jaar is ons toeristisch aanbod uitgebreid met de komst van nieuwe ondernemers zoals paardensportcentrum Diekshuus en recreatiebedrijf 't Lohr (beiden nabij Engbergen), B&B en theetuin NatuurlijkBUITEN, gastenverblijf Beestenboer en Koffieboerderij Groot-Nibbelink met speeltuin (alle drie in het buitengebied van Sinderen), Visdorado De Kool en van recente datum Hofstee De Vennebulten (beiden Varsseveld-Heelweg). Stuk voor stuk aansprekende bedrijven die een kwantitatieve en kwalitatieve bijdrage leveren aan het recreatief-toeristisch aanbod binnen onze gemeente. Initiatieven die zonder uitzondering op basis van een maatwerkaanpak zijn gefaciliteerd.

Het toeristisch Vitaliteitsonderzoek, hetgeen momenteel regionaal wordt uitgevoerd, verschaft inzicht in vraag en aanbod (en daarmee ook de bezettingsgraad) per branche in de Achterhoek en uitgesplitst per gemeente. Op basis van het Vitaliteitsonderzoek kunnen we een inschatting maken of er sprake is van versterking van het aanbod of dat er overaanbod ontstaat. In combinatie met een kwalitatieve beoordeling van initiatieven moet het mogelijk zijn op maatwerkniveau ontwikkelruimte te (blijven) bieden aan de VE-sector. Het is van belang dat we dit verankeren in de Omgevingsvisie waaraan we momenteel werken.

Het verdient aanbeveling om perspectiefrijke initiatieven tot nieuwvestiging of uitbreiding van VE-bedrijven vanuit een positieve grondhouding te beoordelen en zo mogelijk te faciliteren. Het is van belang dat we dit verankeren in de in ontwikkeling zijnde Omgevingsvisie **(Beleidsaanbeveling 1).**

De Rode loper uitrollen voor de recreant/toerist die onze gemeente bezoekt
De bezoeker aan onze gemeente is steeds meer op zoek naar beleving; emoties, relevantie, betrokkenheid, ontmoetingen en ervaringen zijn de kernelementen van de belevingseconomie. Het draait niet meer alleen om het informeren van de toerist, maar om betrokkenheid en inspiratie. Dat vraagt een omslag van producten naar belevenissen en van informatie naar inspiratie.

De toerist gaat over het algemeen niet naar een plaats op vakantie, maar naar een regio. De toerist weet vaak niet in welke gemeente de vakantiebestemming precies ligt en waar die gemeente precies begint of eindigt. Een vakantie in de Achterhoek zal bestaan uit activiteiten in vele gemeenten: zo bezoekt een gast op de ene dag DRU Industriepark, brengt de volgende dag een bezoek aan Museum MORE en gaat op de derde dag een wandeling maken in Bekendelle. Juist in de samenhang bevindt zich voor de toerist de meerwaarde. Om een boeiend dag/meerdaags programma in te vullen, verwacht de toerist dan gemeentegrensoverschrijdende informatie te vinden die zo veel mogelijk in samenhang wordt gebracht.

Achterhoek Toerisme (AT) heeft daarom het initiatief genomen om een programma op te zetten waarmee de lokale VVV's en Toeristische Informatie Punten (TIP) ondersteund worden om gefaseerd te professionaliseren en te vernieuwen om aan de eigentijdse wensen van de toerist te voldoen. DRU Industriepark in Ulft is binnen de eerste tranche van vijf Achterhoekse gemeenten gekozen om deze omslag te realiseren.

Binnen het DRU Industriepark komen een aantal ontwikkelingen samen. Naast de door-ontwikkeling van de VVV in de Oude IJsselstreek met de DRU als beoogde vestigingslocatie voor een VVV-Inspiratiepunt, is er vanaf 2019 een nieuwe overkoepelende organisatie voor het hele DRU Industriepark. Dit om meer integratie te laten plaatsvinden tussen verschillende activiteiten op het park en eenduidig te communiceren richting de toerist (onder andere met één fysiek ontvangstpunt). Deze drie ontwikkelingen (DRU Park, VVV en Inspiratiepunt) hebben ertoe geleid, dat het DRU Industriepark binnen de eerste tranche van vijf Achterhoekse gemeenten in beeld is om deze omslag te realiseren.

Achterhoek Toerisme heeft voor dit project een kwartiermaker aangesteld die ervaring heeft met dergelijke trajecten. Bovendien is Achterhoek Toerisme ook bereid een financiële bijdrage te leveren aan de realisatie van het Inspiratiepunt binnen het DRU-Industriepark. Naast de dekking van éénmalige investeringskosten in verband met het opzetten van een Inspiratiepunt, zijn we met de Stichting DRU-IP hoe in de exploitatie van het Inspiratiepunt en tevens fysiek ontvangstpunt voor het DRU-IP kan worden voorzien. Als onderdeel van deze verkenningen onderzoeken we ook de wens om in het Borchuus een infopunt in te richten van hetgeen er in en om Varsseveld aan vrijetijdsbesteding te beleven valt.

Het verdient aanbeveling om de ontwikkeling en exploitatie van een VVV-Inspiratiepunt met het DRU-Industriepark als beoogde vestigingslocatie, te prioriteren binnen de uitvoering van ons VE-beleid en als onderdeel hiervan mogelijk ook een infopunt in het Borchuus in te richten **(Beleidsaanbeveling 2)**.

Heldere organisatieopzet

Een Rode Loper Aanpak zonder dat hierin is vastgelegd wie welke verantwoordelijkheden heeft, gaat niet werken. Taken, maar ook complete organisaties binnen het VE-veld zijn sterk gewijzigd of zijn opgeheven. Het voert te ver om alle mutaties van organisaties te noemen, maar de ontwikkeling die de VVV-organisatie op landelijk, regionaal en lokaalniveau heeft doorgemaakt, is hiervan een sprekend voorbeeld.

Het is dus noodzakelijk om de organisatorische opgaven die er binnen onze gemeente liggen te stroomlijnen met ontwikkelingen die op dit moment binnen onze regio spelen. Voor onze ondernemers, de consument, de vele vrijwilligers en medewerkers in de VE-sector en niet op de laatste plaats om voortvarend met het VVV-Inspiratiepunt te kunnen starten, is het echt essentieel om op korte termijn een lokale VE-organisatiestructuur vast te stellen waarin taken en verantwoordelijkheden en bijbehorende budgetafspraken zijn vastgelegd **(Beleidsaanbeveling 3).**

Crossovers tussen beleidsvelden

Evenals een heldere samenwerkingsstructuur van VE-taken die door externe partijen worden uitgevoerd, geldt voor ons als gemeentelijke organisatie dat beleidsopgaven steeds minder als zelfstandige taken kunnen worden uitgevoerd. Juist door samenwerking tussen beleidsvelden en taakvelden te zoeken ontstaat meerwaarde. Voor het beleidsveld vrijetijdseconomie geldt dit in het bijzonder. Voorbeelden van cross-overs van de VE-sector met andere sectoren zijn:

- de zorgsector (inclusieve samenleving);
- arbeidsmarkt & onderwijs (krapte in de horeca, maar ook potentieel voor afstand arbeidsmarkt);
- extensivering en verbreding landbouw (streekgerechten, wijnbouw etc.);
- sport en bewegen (inzet toeristische voorzieningen om gezond en fit te blijven);
- mobiliteit (SMAAS en utilitaire en recreatieve fietspaden);
- kunst & cultuurhistorie (van conserveren naar het beleven van monumenten);
- innovatie (toepassing virtual reality technieken, LORA-sensortechnologie);
- maakindustrie (transitie van vies zwaar werk naar clean high-tech vermarkten; daarnaast ook videowall bij bedrijven/ koppeling smart industry/ koppeling events);
- natuur- en landschap (fietspad Keizersbeek + landschapsversterking, EVZ Oude-IJssel);
- detailhandel (van functioneel iets kopen naar een dagje uit);
- branding (events dragen bij aan imago van stad, gemeente, regio).

Ongetwijfeld zijn er meer voorbeelden te noemen. Willen we de kansen benutten die een sector-overstijgende werkwijze ons biedt, dan vraagt dit zeker het één en ander voor de wijze waarop wij intern en met onze externe stakeholders samenwerken **(Beleidsaanbeveling 4).**

2.2 Gebiedsgerichte aanpak

Binnen de gemeente Oude IJsselstreek onderscheiden we een aantal toeristische kerngebieden waar we een concentratie van recreatief-toeristisch aanbod aantreffen. Dit zijn de Vennebulten-De Radstake, Idink-Nibbelink, Engbergen, De DRU, Slootermeer-Scholtenhof en de Oude-IJssel. Onderstaand is per kerngebied de toeristische betekenis beschreven en wordt kort ingegaan op welke opgaven/kansen er liggen om deze recreatief-toeristische kerngebieden een impuls te geven:

1. <u>Kerngebied Vennebulten-De Radstake</u>

De Halse Rug, een dekzandrug die zich uitstrekt van Aalten tot Zelhem, loopt door het uiterste noordoostelijke deel van onze gemeente. Naast de natuurlijke en landschappelijke waarde is het gebied ook cultuurhistorisch van groot belang (Rijksstatus Belvedère-gebied). Dit allereerst als geomorfologisch, maar ook omdat over de Halse Rug een eeuwenoude hessenweg loopt, die het Duitse Bocholt en het Hanzestadje Doesburg aan de (Oude) IJssel met elkaar verbond.
Aan de zuidzijde van de Twenteroute (N18) ligt op de Halse Rug het natuurgebied de Vennebulten, de motorcrossbaan van de VAMAC en een terrein waar paardensport events plaatsvinden. Aan de noordzijde van de Twenteroute is Zalencentrum De Radstake een belangrijke horecavoorziening.

Ter uitvoering van het plan ’t Venne heeft de afgelopen jaren binnen de Vennebulten herstel van het oorspronkelijke heidegebied plaatsgevonden, is de schapenstal vernieuwd en is een uitkijkpunt gerealiseerd.

Wel het aangrenzende Zwarte Veen, maar niet het gebied Vennebulten zelf, maakt onderdeel uit van het Gebiedsproces Aaltense Goor/ Zwarte veen. Het verdient aanbeveling om met de key-spelers in het gebied van de Vennebulten tot en met De Radstake een integrale inrichtingsschets op te stellen waarvan in ieder geval het benutten van de recreatieve potentie, events, natuurontwikkeling en een goede verkeersafwikkeling onderdeel uitmaken
(Beleidsaanbeveling 5).

2. <u>Kerngebied Idink-Nibbelink</u>

Centraal binnen onze gemeente ligt het toeristisch kerngebied Idink-Nibbelink met in de directe nabijheid een aantal actieve ondernemers (zie onderstaand). De namen van deze twee bosgebieden komen al in de middeleeuwen voor. Het gebied kent een mooie afwisseling van bos, landbouwgronden, struikgewas en kleinschalige landschapselementen, zoals houtwallen en een kikkerpoel. De totale oppervlakte is ongeveer 110 ha. Kenmerkend in dit gebied zijn ook de kampen met hier en daar een steilrand.

Als onderdeel van het Gebiedsproces Oude IJsselstreek, is in 2009 door Dienst Landelijk Gebied (DLG) een 2-daags werkatelier gehouden waaraan door ondernemers en inwoners uit het gebied en vertegenwoordigers van provincie, waterschap en gemeente is deelgenomen. Aan het werkatelier is een gebiedsinventarisatie door DLG voorafgegaan. Uitkomst van het werkatelier is dat er geen gebiedsbreed draagvlak aanwezig is voor de inrichtingsschets die op tafel lag om natuur- en landschapswaarden en recreatieve structuren te versterken. Bij gebrek aan draagvlak is dit traject niet doorgezet.

Wel is in opdracht van de gemeente de afgelopen jaren gewerkt aan het verbeteren van bestaande padenstructuren, het vervangen van een 2-tal bruggen en het verbeteren van de bewegwijzering. Daarnaast heeft Stichting Kerk- en Fietspaden Sinderen eo. overeenstemming kunnen bereiken met een aantal grondeigenaren om paden binnen het gebied Idink-Nibbelink aan te sluiten op de kerkepadenstructuur rondom Sinderen.

Koffieboerderij Groot Nibbelink is uitgegroeid tot een recreatiebedrijf met een natuurlijk ingerichte buitenspeelplaats, Camping Eikenbos mag zich al jaren verheugen op een goede bezettingsgraad, Boerderijcamping De Speelhoeve combineert een actief landbouwbedrijf met landelijk kamperen bij de boer en niet op de laatste plaats biedt recreatiebedrijf NatuurlijkBUITEN met een theetuin, B&B en het houden van natuur-excursies een aansprekend aanbod. Al met al kunnen we zeggen dat het Kerngebied Idink-Nibbelink met de aanpassingen die de afgelopen jaren zijn gedaan en de wijze waarop ondernemers inspelen op recreatief-toeristische potentie van het gebied, de zaken goed op orde zijn. Het verdient aanbeveling om aan de hand van een quickscan te onderzoeken of er anno nu wél draagvlak aanwezig is om het gebiedsproces opnieuw op te pakken en welke kansen betrokkenen in dat geval zien **(Beleidsaanbeveling 6).** Aandachtspunt is, dat ingeval van een eventuele verkoop van het bosgebied Idink-Nibbelink, de toegankelijkheid van het gebied gewaarborgd moet blijven.

3. <u>Engbergen</u>

Het landschap is hier ontstaan in de tijd dat de Oude IJssel nog deel uitmaakte van de delta van de Rijn. Aan de oostzijde van het brede rivierdal stoven tijdens een koude en droge periode (12.000 jaar geleden) rivierduinen op die nu nog als zeer herkenbare elementen in het landschap zichtbaar zijn. Engbergen is hier een sprekend voorbeeld van. Engbergen wordt door het Rijk aangeduid als een “Aardkundig object van Nationaal belang”. Behoud van het rivierduin is dus essentieel.

In de jaren 30 van de vorige eeuw is op Engbergen een speeltuin met een uitspanning en een hertenpark gerealiseerd. Daaropvolgend is in zuidelijke richting een openluchttheater gebouwd. Het bijzondere karakter van het gebied met de daar gerealiseerde voorzieningen zorgden er voor, dat Engbergen een begrip werd in de Achterhoek. De ideale plek om te recreëren in een tijd dat mensen minder mobiel waren dan nu. De recreatiedruk en vooral ook de daarmee samenhangende parkeerhinder nam echter zodanige vormen aan dat het rivierduin aan slijtage onderhevig was.

Om het rivierduin te beschermen, maar ook om invulling te geven aan de verschillende opgaven (Reconstructiewet, Ruimte voor de rivier, Ecologische doelen etc.) en nadrukkelijk ook om tegemoet te komen aan wensen uit het gebied, heeft de gemeente in 2004 met steun van provincie, waterschap en grondeigenaren een ontwikkelingsvisie opgesteld die ruimte biedt aan al deze opgaven. Belangrijk onderdeel van de visie is de aanleg van de Ecologische Verbindingszone (EVZ) langs de Oude-IJssel waarvan Waterschap Rijn & IJssel de trekker is.

Nu bijna 15 jaar later kunnen we constateren, dat maar liefst een 30-tal deelprojecten door ondernemers in het gebied en door gemeente, provincie, waterschap en DLG zijn uitgevoerd. Dat Engbergen evenals de EVZ Oude-IJssel door de provincie zijn aangewezen als prioritaire gebieden ter uitvoering van de Reconstructie-opgave, heeft hieraan zeker bijgedragen.

Door mensen binnen en buiten onze gemeente wordt er volop gerecreëerd op en om Engbergen. Paardensportcentrum Diekshuus is hier ontstaan, Magic Outdoor is actief op en langs de Oude-IJssel, Restaurant en Speeltuin Engbergen zijn vernieuwd, Restaurant Van Hal heeft uitgebreid en recreatiebedrijf 't Lohr met een familiegolfbaan en een groepsaccommodatie is een nieuwe onderneming in het gebied. Winterfair "Engbergen in Lichterlaaie" is ondertussen uitgegroeid tot een event van regionale betekenis. Daarnaast wordt elke winter op en om Engbergen door Stichting Survival Gendringen (SSG) een meerdaags survivalrun evenement georganiseerd.

Al met al heeft het gebied Engbergen een enorme upgrade gekregen, waarbij de mogelijkheden om te recreëren flink zijn verbeterd. Komend voorjaar wordt het Gebiedsproces Engbergen feestelijk afgesloten. Er loopt nog een onderzoek of- en zoja op welke wijze Haus Hardenberg kan worden ontsloten. Daarnaast moet nog een invulling worden gevonden voor "Cluster Voorst". Het is aan de ondernemers in het gebied om in samenwerking met elkaar hun bedrijfsactiviteiten verder te ontwikkelen. De basisrandvoorwaarden zijn hiervoor ruimschoots aanwezig.

4. ***De DRU***

Een paar eeuwen geleden zijn op diverse plekken langs de Oude-IJssel ijzergieterijen ontstaan. Dit hield verband met de aanwezigheid van ijzeroer en voldoende arbeidskrachten in deze omgeving en de Oude-IJssel die die op basis van waterkracht voor aandrijving zorgde. Dit voorafgaand aan het stoomtijdperk en later de elektrificatie. In het begin van de vorige eeuw was de DRU in Ulft met een bedrijfsareaal van 14 hectare (grotendeels bebouwd) en met ca. 1.800 arbeiders niet alleen veruit de grootste gieterij, maar op Achterhoekse schaal gezien ook het grootste industrieel complex. Met name in de 70-er en 80-er jaren had de onderneming het moeilijk. Het personeelsbestand werd fors terug gebracht en vele gebouwen kwamen leeg te staan.

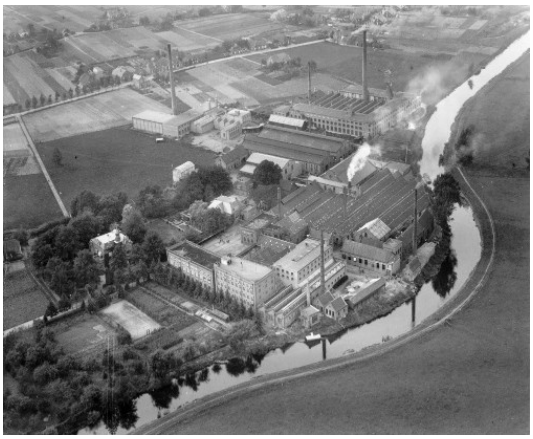

Het DRU-complex rond 1920

Het DRU-complex anno nu.

De gemeente Oude IJsselstreek heeft, gesteund door de provincie Gelderland en het Rijk, het initiatief genomen om het oude fabriekscomplex op te knappen en nieuw leven in te blazen. Het industrieel erfgoed is hierdoor zorgvuldig bewaard voor komende generaties, getransformeerd tot een innovatieve broedplaats en sfeervolle ontmoetingsplek. Iedereen, jong of oud, inwoner of toerist, is hier van harte welkom.

Allereerst is een omvangrijke bodemsanering uitgevoerd. Vervolgens zijn alle gebouwen gerestaureerd en herbestemd en is het buitenterrein op een hoogwaardige wijze ingericht. Aan de stedelijke oeverzijde is de ecologische verbindingszone aangelegd en zijn met name aan overzijde van de Oude-IJssel enkele aanlegvoorzieningen gerealiseerd voor recreatievaart. Aan het fietspad Doesburg-Bocholt is het TOP DRU gerealiseerd. De Iesselganger heeft DRU Industriepark als start- en eindbestemming voor rondvaarten op de Oude-IJssel. Met circa 5.000 personen die jaarlijks gebruik maken van de Iesselganger, is dit een belangrijke attractie. Het Schaftlokaal met buitenterras en waterspeelplaats wordt goed bezocht en het Oer-lokaal vormt een belangrijke aanvulling op het horeca-aanbod binnen het DRU Industriepark.

Het innovatiecentrum ICER is recent omgevormd tot Smart Business Center. De focus ligt op innovatie en onderwijs, waardoor er niet langer ruimte beschikbaar is voor het IJzermuseum. Naar een alternatieve mogelijkheid om de collectie te tonen, wordt nog gezocht. Het behoud van de toegekende ERIH-Ankerpunt-status is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Aan de overkant van de rivier ligt een landbouwgebied met mogelijkheden voor het organiseren van evenementen zoals Huntenpop. Op dit moment wordt er gewerkt aan de aanleg van een parkeerterrein met een rechtstreekse ontsluiting op de rotonde Silvolde (N318).

Wij hebben een verhuur- en subsidierelatie met de meeste spelers die op het DRU Industriepark actief zijn. Om deze bijzondere plek succesvol te laten blijven, is het van belang dat de verschillende stakeholders meer dan voorheen het geval was intensief met elkaar samenwerken. Hiertoe heeft de stichting DRU Industriepark per 1 januari 2019 een koepelafspraak met de gemeente gemaakt over opgaven die wij vanuit onze subsidierelatie graag ingevuld zien. We sturen hierbij meer op doelrealisatie dan op inhoud.

Binnen het TROP hetgeen juli 2009 door de raad is vastgesteld, is onze IJzerhistorie als belangrijkste USP benoemd. Verleden jaar is tijdens een brainstorm met ondernemers vastgesteld, dat dit inderdaad het belangrijkste toeristische thema is waarop wij ons als gemeente kunnen onderscheiden.

Als we naar de situatie anno nu kijken, dan moeten we vaststellen dat het Industrieel erfgoedcluster in oude luister is hersteld, maar dat het verhaal van wat er zich daadwerkelijk afspeelde nauwelijks beleefd kan worden. De beoogde realisatie van een VVV-inspiratiecentrum en de prominente positie die DRU Industriepark als ERIH-Ankerpunt heeft binnen de grensoverschrijdende Industrieel erfgoedroute die in 2019-2020 wordt gerealiseerd, de in het voorjaar te openen

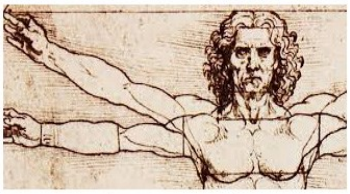

Schabracq-route en het Leonardo da Vinci project waarvoor de financiering rond lijkt te komen, zullen ongetwijfeld een positieve invloed hebben op DRU Industriepark als toeristische trekker, maar willen we de dit terrein in toeristisch opzicht echt op de kaart zetten, dan is er meer mogelijk en nodig. Te denken valt aan een virtuele excursie over het terrein op basis waarvan heden en verleden beleefbaar wordt. Het verdient aanbeveling om een conceptuele uitwerking te maken van maatregelen die opgepakt dienen te worden om te komen tot een toeristisch aantrekkelijk aanbod binnen DRU Industriepark **(Beleidsaanbeveling 7).** Het benutten van de recreatief-toeristische potentie van het DRU-Industriepark, maakt onderdeel uit van de subsidieafspraken die we per januari 2019 met de Stichting DRU-Industriepark hebben gemaakt.

5. <u>Kerngebied Slootermeer-Scholtenhof:</u>

Door zand- en grindwinning is tussen Etten en Varsselder waterplas Slootermeer ontstaan. Familie Sloot die de zand- en grindwinning exploiteerde, is vanaf de 70-er jaren begonnen met de ontwikkeling van camping Slootermeer en vervolgens camping Scholtenhof. Beide campings die sinds een jaar of vier weer in eigendom zijn gekomen van één eigenaar, nemen bijna de helft van het totaal aantal jaarlijkse overnachtingen binnen onze gemeente voor haar rekening. Scholtenhof en Slootermeer met haar recreatieplas vormen hiermee binnen onze gemeente een belangrijk VE-kerngebied.

De afgelopen decennia bestonden beide campings vrijwel uitsluitend uit vaste seizoensplaatsen voorzien van stacaravans met onze oosterburen als een belangrijke groep vaste gebruikers. Huidig eigenaar Michel Sloot zet in op het saneren van verouderde seizoensplaatsen. De vrijkomende ruimte wordt gebruikt om kampeerplekken in te richten voor kortkampeerders.

De afgelopen jaren is geïnvesteerd in sanitaire voorzieningen voor deze doelgroep. Verdere uitbreiding is gepland om groei van het aantal kampeerplekken te faciliteren. Daarnaast wordt tegenwoordig gedurende het hoogseizoen een animatieteam ingezet om voor vermaak te zorgen. Dit alles draagt bij aan de ingezette omslag. Dit maakt ook dat de doelgroep wordt verjongd.

Een bekend gegeven is, dat kort-kampeerders meer dan bezoekers van vaste staplaatsen er op uit trekken om gebruik te maken van het recreatief-toeristische aanbod in de omgeving en gedurende dit korte verblijf ook meer geld besteden. Het vergroten van het aandeel van kortkampeerplaatsen draagt bij aan het bestendigen van het aantal overnachtingen op bedrijfsniveau (lokaal- en regionaal daalt dit), maar is dus zeker ook van meerwaarde voor de VE-sector binnen en buiten onze gemeente. Een belangrijke ontwikkeling derhalve die support verdient. Desgevraagd geeft de heer Sloot aan de komende jaren op de ingeslagen weg voort te willen gaan. Hiervoor is vooralsnog geen aanvullende beleidsruimte noodzakelijk.

6. Oude-IJssel

De Oude IJssel begint in Raesfeld Duitsland en loopt via de gemeenten Oude IJsselstreek, Doetinchem en Bronckhorst bij Doesburg de IJssel in. Die mondt uiteindelijk uit in het IJsselmeer.

Recreatievaart

Voor kanovaart zijn er voldoende kanostoepen langs de Oude-IJssel en de AA-Strang om op belangrijke punten te kunnen in- en uitstappen. Het voorzieningenniveau voor kanoërs is hiermee op orde. Recreatievaart voor boten met een doorvaarthoogte van maximaal 3 meter is mogelijk vanaf Ulft tot aan Doesburg. Mede door bijdragen vanuit provincie, waterschap en aanliggende gemeenten (waaronder de gemeente Oude IJsselstreek), is in 2010 overgegaan tot renovatie van sluiscomplex De Pol te Gaanderen. Indien dit niet was gebeurd, dan was recreatievaart (uitgaande van een stuwcomplex), slechts mogelijk geweest van Doesburg tot aan Doetinchem.

Jaartal	**Sluis de Pol Oude IJssel** **Aantal boten recreatievaart**	**Sluis Doesburg Oude IJssel** **Aantal boten recreatievaart**
2009	153	
2010/ 2011	renovatie Sluis de Pol	
2014	666	2042
2015	772	2102
2016	762	2043
2017	789	2154
2018	679	1655

Toelichting:
- In 2010/ 2011 is groot onderhoud aan Sluis De Pol uitgevoerd met bediening op afstand vanuit Doesburg;
- In 2018 is minder geschut omdat er schutbeperkingen zijn geweest (slechts één maal per dag een doorvaartmogelijkheid) vanwege de droogte. Vasthouden water gaat voor schutten recreatievaart.

Uit bovenstaand overzicht blijkt, dat het aantal vaarbewegingen op de Oude-IJssel op het traject van Doetinchem via sluiscomplex De Pol naar Ulft en vice versa, na de renovatie van het sluiscomplex, flink is toegenomen (ongeveer 5-voudig) en dat de toename van de recreatievaart ook hoger ligt dan op de rivier in zijn geheel. Noodzakelijke voorzieningen zijn niet meegegroeid met deze gegroeide recreatiebehoefte. Voor de ligplaatsen die ter hoogte van de Hoge brug in Ulft door Waterschap Rijn & IJssel worden geëxploiteerd, geldt bijvoorbeeld een wachtlijst die aldus het waterschap, meer dan 5 jaar bedraagt. Er is dus een maatschappelijke behoefte aan aanvullende voorzieningen. Aandachtspunt hierbij is, dat recreatief medegebruik de ecologische functie van de Oude-IJssel niet te zeer mag aantasten.

Sluiscomplex De Pol te Etten

Ligplaatsen nabij de Hogebrug te Ulft

Het Waterschap heeft aangegeven behoefte te hebben aan inzicht in recreatieve ambities op stroomgebied niveau om op basis daarvan tot een integrale afweging te komen waar ontwikkelruimte gewenst is. Dit voorkomt dat iedere keer op individuele verzoeken moet worden beslist. Het verdient aanbeveling om met aangrenzende gemeenten en het Waterschap een onderzoeksopdracht uit te zetten naar de mogelijkheden en potenties om recreatievaart op de Oude-IJssel een impuls te geven en de samenhangende kosten en kostendragers inzichtelijk te maken **(Beleidsaanbeveling 8).** Hiermee wordt tevens uitvoering gegeven aan de betreffende raadsmotie die als onderdeel van de begrotingsbehandeling 2019 is aangenomen.

Fietspad Doesburg-Bocholt

Vanaf 2014 is het mogelijk om te fietsen van Doesburg tot Anholt en Bocholt (Duitsland). De 44 kilometer lange fietsroute langs de Oude IJssel en Aa-strang (waarvan bijna een derde deel door onze gemeente loopt) is grotendeels nieuw aangelegd en leidt langs natuurlijke oevers, natuur- en waterbergingsgebieden en poelen. Allemaal onderdeel van de Ecologische Verbindingszone (EVZ) Oude IJssel. Een fietspad waarvan volop gebruik wordt gemaakt.

Het fietspad is grotendeels goed op orde. Enkele ontbrekende schakels worden meegenomen in het programma ter verbetering van de infrastructuur. (zie thema infrastructuur).

Arrangementontwikkeling op stroomgebied niveau
Bocholt met haar in ontwikkeling zijnde KUBAAI-project, Anholt met haar Wasserschloss, recreatiegebied Engbergen, het DRU-Industriepark, Huis Wisch en de herstelde binnenstad van Terborg, Sluiscomplex De Pol, Huis Kemnade en 't Waalsche-Water, Isseldocks en het Doetinchemse binnenstadproject, Kasteel Keppel en Hanzestad Doesburg zijn stuk voor stuk parels langs de Oude-IJssel. Bovengenoemd aanbod wordt niet als een samenhangend geheel vermarkt (toeristisch parelsnoer), maar als afzonderlijke spots in de markt gezet.

Het verdient aanbeveling arrangementontwikkeling en het vermarkten van de toeristische parels door de Oude-IJsselgemeenten samen met AT (Rivieren-concept) op te pakken **(Beleids-aanbeveling 9).** Een belangrijk aandachtspunt binnen de nadere uitwerking van de Visie Oude-IJsselzone.

Unesco Geoparkstatus Rijn-Maas/Oude IJssel
De Rijn Maas delta is een wereldwijd uniek gebied waar twee grote continentale Europese rivieren bij elkaar komen en uitstromen naar de zee. Een vruchtbaar gebied met een grote verscheidenheid in landschap, natuur en cultuur. Juist deze dynamiek in de delta maakt dat het toeristisch aantrekkelijk is om bezoekers te ontvangen en hen de verhalen van het verleden, heden en toekomst van delta te laten ervaren.

HollandDelta is met ondernemers bezig om de Rijn Maas delta te voorzien van een 1000 km2 Nationaal Park. Het stroomgebied van de Oude-IJssel maakt onderdeel uit van de Rijn Maas delta omdat de oorspronkelijke loop van de Rijn tot ongeveer 40.000 jaar geleden in het rivierdal van de huidige loop van de Oude-IJssel lag. We zijn ons nauwelijks bewust van de bijzondere geologische oorsprong van ons gebied. Indien de Oude-IJssel-zône als onderdeel van de lopende aanvraag voor het Geo-park Rijn-Maas een UNESCO-status verwerft, dan geeft dat een internationale boost aan ons gebied. Reden om deze ontwikkeling te volgen en te steunen **(Beleidsaanbeveling 10).**

Opeenvolgende ligging rivierdal laatste twee ijstijden

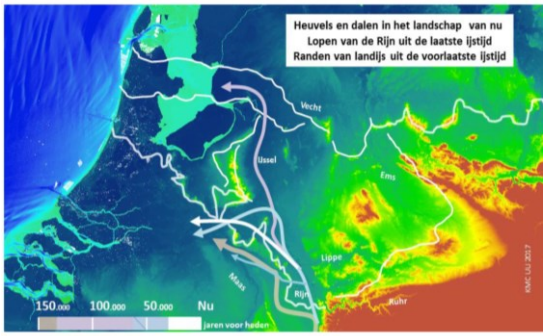

Loop van de Rijn door de Gelderse Poort jongste 25000 jaar

Zoom op hoogtekaart (AHN/DGM1; laag: <10 hoog: >40 m)

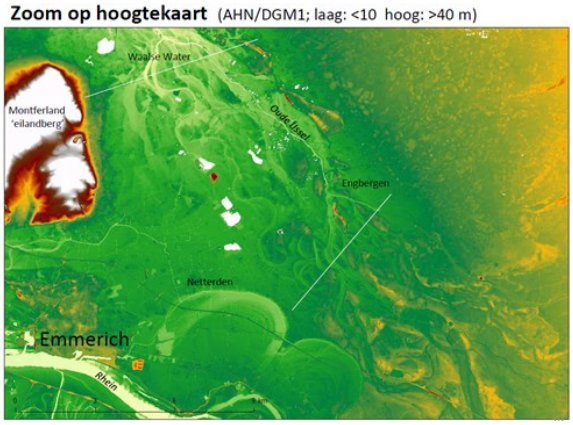

Sinds 2015 is Bezoekerscentrum Min40celsius in Veldhunten gevestigd. Het bezoekerscentrum is voor alle leeftijden en vertelt over geologie, landschap, klimaat en de vele bodemvondsten van de Achterhoek en de Liemers. Vanuit het bezoekerscentrum worden veldexcursies georganiseerd naar nabijgelegen gebieden zoals stuwwal Montferland en het rivierduinengebied Engbergen, om de ontstaansgeschiedenis van ons gebied te ontdekken.

Bezoekerscentrum Min40celsius werkt aan plannen om nabij zandwinning het Azewijnse Broek een nieuw en groter bezoekerscentrum te realiseren. Door de winning van zand en grind is er in aan de Omsteg-Azewijnsestraat een waterplas ontstaan die zich in de loop der jaren tot een bijzonder natuurgebied heeft ontwikkeld, waarin een tweetal struinroutes zijn aangelegd. Een nieuw Min40celsius bezoekerscentrum aldaar, zou één van de UNESCO-geopark infocentra kunnen worden.

Ook in het geval de UNESCO-status niet wordt toegekend, wordt met de komst van een nieuw Min40celsius bezoekerscentrum het dagrecreatief aanbod binnen onze gemeente en in onze regio versterkt. In Winterswijk zijn eveneens plannen in ontwikkeling om een geologisch infocentrum te realiseren nabij de steengroeve. Een omgeving (Winterswijks plateau) met een geheel andere ontstaansgeschiedenis. Beide initiatieven zijn complementair aan elkaar en kunnen elkaar versterken. In aanvulling op beleidsaanbeveling 9, verdient het aanbeveling om het initiatief om te komen tot de ontwikkeling van een nieuw Bezoekerscentrum Min40celsius te steunen en hiervoor regionaal draagvlak te verwerven **(Beleidsaanbeveling 10).**

2.3 Thematische aanpak

Op 27 september 2018 heeft een initiatiefgroep bestaande uit vertegenwoordigers van het ondernemersplatform IJzersterk Genieten, Plattelandsraad, Borchuus Varsseveld, de regiocoördinator Achterhoek Toerisme (AT) en gemeente vertegenwoordigers, gesproken over belangrijke thema's binnen het nu voorliggende nieuwe recreatief-toeristisch beleidsplan 2019-2023. Mede op basis van de belangrijkste kansen en uitdagingen uit de SWOT-analyse, zijn we gekomen tot onderstaande thema's waaraan we de komende jaren uitvoering willen geven:

1) Verbinding tussen en met ondernemers
2) Kennisontwikkeling
3) Recreatieve infrastructuur en –voorzieningen
4) **Productontwikkeling**
5) **Plattelandsbeleving/ streekproducten**
6) **Zorg en Toerisme**
7) **Lokale- en regionale VE-structuren (incl. realisatie van VVV-Inspiratiecentrum)**
8) Verblijfsrecreatie
9) Meerwaarde halen uit events
10) Branding.
11) Over grenzen kijken

Per themaonderdeel hebben we een aantal acties benoemd en in bijgaande groslijst opgenomen. Zoals u ongetwijfeld begrijpt, ontbreekt menskracht en budgetruimte om alles (en zeker niet alles tegelijk) van de groslijst ook daadwerkelijk uit te voeren. Er moeten dus keuzes worden gemaakt.

Per jaar wordt een VE-Uitvoeringsagenda opgesteld met per initiatief een beschikbaar budget voor de uitvoering daarvan. Toeristische ondernemers (vertegenwoordigd door ondernemersplatform IJzersterk Genieten) praten voorafgaand aan een nieuw uitvoeringsjaar mee over prioritering en realisatie van actiepunten. In overleg wordt dit gezamenlijk opgepakt. Dit vormt de basis om komende jaren de ambities en budgetruimte ter versterking van de Vrijetijdssector, samen met ondernemers en betrokken partijen voortvarend om te zetten in succesvol uitgevoerde maatregelen. Aan de uitvoering van de thema's 4, 5, 6 en 7 **(zie vet)** zal met voorrang worden gewerkt.

Uitwerking van de thema's tijdens de Netwerkdag op 28 november 2018

Tijdens een netwerkdag op 28 november, waarvoor alle ondernemers en betrokken organisaties uit de vrijetijdssector binnen onze gemeente waren uitgenodigd, werd geïnventariseerd op basis van welke initiatieven invulling kan worden gegeven aan bovengenoemde thema's.

Wat triggert ondernemers om te gaan samen-werken? Waarom moet de toerist naar OIJ komen? Hoe kunnen events en ondernemers meer reuring krijgen? Hoe krijgen we de toerist vanuit Duitsland of Rotterdam naar de Achterhoek en onze gemeente? De ondernemers gingen met deze vragen aan de slag en hebben samen gesproken over de uitvoering van een aantal thema's die in deze beleidsnotitie zijn opgenomen. Ook blijkt er behoefte aan meer gerichte themadagen voor deze ondernemers en willen ze graag de boer op om elkaar beter te leren kennen en in elkaars keuken te kijken. De belangrijkste thema's zijn in een verlanglijstje gezet en aangeboden aan wethouder Janine Kock die aangaf dat ze ermee aan de slag gaat. Onderstaand het betreffende wensenlijstje.

Thema 1: Verbinding tussen en met ondernemers
Dit is een belangrijk speerpunt. Ondernemers willen elkaar beter leren kennen en meer inhoud geven aan de toeristische plannen in onze gemeente.
Verlanglijstje:
- Digitale plattegrond
- Combinaties maken met ondernemers, streekproducten en landbouw
- Bruisende website & app

Thema 2: Kennisontwikkeling
Kennisontwikkeling is bij uitstek een onderwerp dat op regionale schaal professioneel opgepakt kan worden. Daarom werd het op 28 november niet specifiek op lokaal niveau besproken.
Voor ondernemers in de VE-sector is het van groot belang om in te spelen op de mogelijkheden die nieuwe technologieën ons bieden en die gasten ook van ondernemers die dagrecreatieve en/of verblijfsrecreatieve producten aanbieden.
AT gaat daarom bestaande kennis ontsluiten, maar waar nodig ook nieuwe kennis ontwikkelen, om zo gericht in te kunnen spelen op vragen uit de markt. Dit door onder meer via de Kennismakelaar, een veel prominentere rol te spelen op het gebied van de kennisinfrastructuur.
- Kennis ontwikkelen. AT gaat vanaf 2017, in nauwe samenspraak met het bedrijfsleven en de overheid een kennisagenda opstellen. Hierin wordt aangegeven welke kennishiaten er in de regio bestaan die nader invulling zouden moeten krijgen om een verdere impuls aan de sector te geven. Deze kennisagenda is leidend in de ontwikkeling van nieuwe kennis.
- Kennis ontsluiten. Veel kennis is al voorhanden; het is alleen versnipperd vanuit verschillende bronnen of bekend bij een aantal stakeholders, maar lang nog niet iedereen voor wie het relevant is, is op de hoogte. Daartoe worden kennisbijeenkomsten georganiseerd om ondernemers en overheden te faciliteren, worden factsheets ontwikkeld en mogelijk andere instrumenten zoals cursussen en e-learningmodules die passen bij de speerpunten van AT.
- Instrumenten ontwikkelen. Het ontwikkelen en ontsluiten van kennis alleen kan in sommige gevallen niet genoeg zijn. Soms lopen ondernemers tegen barrières op die verdere ontwikkeling van het toeristisch product in de weg zitten, zoals financieringsproblematiek, ruimtelijke problematiek of een complex aan opgaven waardoor de
ondernemer door de bomen het bos niet meer ziet. Voor zulke gevallen gaat AT verkennen of nadere instrumenten kunnen worden ontwikkeld die ondernemers weer verder op weg kunnen helpen. Te denken valt aan kwaliteits- of expertteams zoals die in andere regio's zijn ontwikkeld, stimuleringsregelingen of de zoektocht naar nieuwe financieringsmodellen.
- Aanjager van initiatieven. Er wordt met bovenstaande ontwikkelde kennis en instrumenten tevens proactief op zoek gegaan naar initiatieven die bijdragen aan het realiseren van meer innovatie in de sector, meer onderscheidend vermogen en vraaggerichte producten. Deze initiatieven worden zo nodig geïnitieerd en aangejaagd. AT ziet zowel ondernemers als de gemeenten als een belangrijke doelgroep voor de kennisontwikkeling en -ontsluiting, omdat voor een gezond toekomstperspectief van de sector de inzet van zowel private als publieke partijen wenselijk zal zijn.

Thema 3: Recreatieve infrastructuur
Verlanglijstje:
- Verbreding van en verbinding tussen fietspaden
- Welkomstbord Achterhoek langs de A18 → prijsvraag uitzetten voor beste slogan
- Kaart met voorzieningen in Oude IJsselstreek of Achterhoek breed.

Zowel het toeristisch-recreatief bedrijfsleven, als onze inwoners, zijn gebaat bij een goede, complete en goed onderhouden recreatieve infrastructuur. Een aantrekkelijk routenetwerk is een basisvoorwaarde voor toeristische ontwikkeling. Een constante doorontwikkeling voor wat betreft bereikbaarheid, aantrekkelijkheid en beleefbaarheid is cruciaal om de concurrentie met andere regio's aan te kunnen gaan. Het routenetwerk is onlosmakelijk verbonden met de marketing-inspanningen waarmee we onze regio op de kaart zetten. Het Achterhoeks fietsknooppunten-systeem en het Achterhoeks Wandelnetwerk zijn hiervan voorbeelden. Binnen de Achterhoek moet het aanbod binnen de gemeente Oude IJsselstreek goed op orde en zichtbaar zijn. Aandacht houden voor grensoverschrijdende routes en de aansluiting houden bij bestaande en nieuwe routes zodat ook fietsverbindingen over grenzen goed aansluiten (zie ook thema 11).

Het fietspad Doesburg-Bocholt loopt als een belangrijke doorgaande route door onze gemeente. Rond Engbergen is de gebiedsontwikkeling opgepakt in combinatie met het beleefbaar maken van de Oude IJssel. De afgelopen jaren is met name rond Sinderen door de Stichting Kerk- en fietspaden hard gewerkt aan het uitbreiden van het recreatieve padennetwerk aldaar.

Thema 4: Productontwikkeling
VE product (door)ontwikkelen. Ruimte voor kwaliteit en vitaliteit. Nieuwe toeristisch- recreatieve producten toevoegen. Op basis van deze Beleidsnotitie Recreatie & Toerisme 2019 – 2023 als leidraad werken we aan het realiseren van nieuwe aansprekende VE-producten. Hierbij is sprake van een verschuiving van investeringen in fysieke zin naar het benutten van het potentieel door het ontwikkelen van onderscheidende producten.

De grote kans (maar ook opgave) is, om bij productontwikkeling maximaal in te zetten op het realiseren van samenwerking tussen andere beleidsvelden en taakvelden. Dit omdat hierdoor mogelijkheden en meerwaarde ontstaat die we zonder een cross-sectorale benadering nooit zouden bereiken. Onder 3.1 is een opsomming gegeven van kansrijke voorbeelden van cross-overs van de VE-sector met andere sectoren. De toegevoegde waarde van Vrijetijdseconomie als beleidsveld voor het realiseren van bredere maatschappelijke opgaven neemt hierdoor toe. Onder speerpunt 5 en 6 worden een 2-tal thema's uitgelicht omdat deze een goed voorbeeld vormen van een cross-over benadering, momenteel zeer actueel zijn en daarom extra aandacht behoeven.

Thema 5: Plattelandsbeleving & streekproducten
In de raadsbreed gesteunde notitie *"Samen op weg met de Voorjaarsnota 2019"* roept de raad het college op om in beeld te brengen voor welke uitdagingen de landbouwsector staat, tot welke kansen en bedreigingen dit leidt, wat de gevolgen hiervan zijn voor de leefbaarheid en beleefbaarheid van het platteland en tenslotte op welke wijze we hierop als gemeente inspelen.

We constateren dat de landbouwsector decennia lang heeft ingezet op specialisatie en schaalvergroting. Nederland is hierdoor één van de meest efficiënte landbouwgebieden ter wereld geworden. Dit heeft echter onmiskenbaar negatieve gevolgen gehad voor het landschap. Kringlooplandbouw daarentegen biedt goede mogelijkheden om extensieve landbouwactiviteiten te combineren met het leveren van groen-blauwe diensten, energieopwekking, zorgarrangementen en toerisme & plattelandsbeleving.

Op dit moment is er in het grensgebied van de gemeenten Oude IJsselstreek, Doetinchem en Montferland een pilot in voorbereiding (onderzoeksfase) voor de ontwikkeling een grootschalig voedselpark waarin extensieve landbouwproductie met een lokale afzet van de productie wordt gecombineerd met natuur & landschapversterking, energieopwekking en recreatiemogelijkheden. Wij steunen dit traject.

Vanuit LEADER Achterhoek is het initiatief genomen om alle relevante spelers in de voedselsector te bundelen in het platform Achterhoek Food. De eerste activiteit en bijeenkomst van dit platform Achterhoek Food en programma LEADER Achterhoek is gericht op het thema Natuurinclusief, als versterker voor foodconcepten en de regio Achterhoek. De ambitie is om in de loop van 2019 binne n het DRU-Industriepark een symposium te houden over dit thema waar tevens het platform zijn werkzaamheden presenteert en concreet aan de slag gaat met het thema 'Natuurinclusieve landbouw'. Wij als gemeente Oude IJsselstreek steunen de inzet op dit thema.

De consumptie van biologische landbouwproducten neemt toe, evenals de consumptie van producten uit eigen streek. Voorbeelden zijn er te over. Ook binnen de horecasector hebben gastronomische bedrijven, zoals het Schaftlokaal binnen het DRU-Industriepark, tegenwoordig een veelvoud van gerechten op de menukaart staan gemaakt van producten uit onze streek. Genieten van ambachtelijk bereidde gerechten uit de streek, met een goed glas streekwijn of een streekbiertje is plattelandsbeleving pur sang.

Thema 6: Zorg en toerisme
Meer dan 12% van de Nederlanders heeft een matige of ernstige beperking. Lichamelijk en/of verstandelijk. Net zoals ieder ander wil ook deze groep genieten van een zorgeloze vakantie of dagje uit in eigen land. Zij willen daarbij niet anders behandeld worden, maar hebben wel behoefte aan speciale voorzieningen, zoals een hoog-laag bed, invalidetoilet, een prikkelarm uitje of medische hulp. De verwachting is dat deze groep door vergrijzing in de toekomst verder toeneemt (bron: CBS, 2018). We kunnen als OIJ wat betekenen voor deze doelgroep, maar wat is er voor nodig om deze gast hartelijk te ontvangen?

Doordat we onvoldoende inzicht hebben in de toegankelijkheid van de toeristisch- recreatieve voorzieningen in de Achterhoek en veel voorzieningen niet of onvoldoende toegankelijk zijn weten we een grote groep gasten met een zorgvraag en het gezelschap waarmee ze op vakantie of een dagje weg gaan nu onvoldoende te bereiken en bedienen we een deel van onze eigen inwoners niet.

We willen aansluiten bij het regionale project Onbeperkt Genieten en lokaal inventariseren welke mogelijkheden voor zorgtoerisme in OIJ aanwezig zijn. Op basis van dit regionale speerpunt wordt aan onze VE-ondernemers een bedrijvenscan aangeboden. Van ondernemers mogen we verwachten dat zij op het moment van het doen van investeringen, rekening houden met inclusie. Intern stemmen we af op welke wijze gemeentelijke ambities binnen het zorgdomein op deze wijze samen opgepakt kunnen worden.

Thema 7: Lokale- en regionale VE-structuren (realisatie van VVV-Inspiratiecentrum)
Organisaties zijn geen doel, maar wel een belangrijk middel om tot doelrealisatie te komen. Door de grote organisatorische verschuivingen die er de afgelopen 10 jaar op landelijk niveau, provinciaal niveau, regionaal niveau en lokaal niveau hebben plaatsgevonden en de beoogde realisatie van een VVV-Inspiratiecentrum binnen het DRU-Industriepark, is het zaak om We moeten weten hoe deze structuren zijn opgebouwd en wie wat doet? Dit is niet alleen belangrijk voor ondernemers, maar ook voor de toeristen en inwoners van Oude IJsselstreek. Realisatie van een toeristisch inspiratiecentrum en deze toeristische structuur zijn belangrijk. Gaan we voor toeristen of ook voor de inwoners in onze gemeente? De inwoners beleven de activiteiten voor de toeristen immers ook mee. In het Inspiratiecentrum worden verschillende verhaallijnen van de omgeving verteld.

Thema 8: Verblijfsrecreatie
Vraag en aanbod kunnen beter op elkaar afgestemd worden. We constateren dat het aantal overnachtingen binnen onze gemeente achterblijft bij ontwikkelingen elders in de regio (zie uitgangssituatie op pagina 1 en 2). In het voorjaar 2019 wordt er Achterhoek-breed een vitaliteitsonderzoek gehouden. Helaas ontbreekt het momenteel nog aan informatie over de kwantiteit, kwaliteit en toekomstbestendigheid van het verblijfsrecreatie aanbod in de Achterhoek en inzicht in de vraag uit de markt. Daarom is Achterhoek Toerisme eind 2018 gestart met een vitaliteitsonderzoek inclusief vraag- en aanbodanalyse onder de verblijfsrecreatie ondernemers in de Achterhoek. Ook de verblijfsrecreatie in de Oude IJsselstreek wordt meegenomen in het onderzoek zodat we straks beter beeld krijgen waar de kansen voor Oude IJsselstreek liggen.

- Oude IJsselstreek heeft een sterke maakindustrie / Smart Industry met vooraanstaande bedrijven. Dit biedt kansen voor zakelijke overnachtingen (De Roode Leeuw Terborg en De Ploeg Varsseveld) en congressen (DRU IP) rondom deze thematiek. Nieuwe ontwikkelingen in onze omgeving zoals het Van der Valk Hotel in Doetinchem (plannen) en het Stadshub Hotel (naast station Doetinchem) van Villa Ruimzicht leveren kansen op voor de zakelijke markt. Door slimme combinaties te maken met congrescentra in de omgeving, (innovatieve) bedrijven en dagrecreatieve activiteiten kunnen aantrekkelijke pakketten ontstaan voor de zakelijke reiziger die door een congresbureau kunnen worden weggezet.
- De Achterhoek heeft een strategische ligging direct aan de Duitse grens. Naast het Verenigd Koninkrijk is Duitsland het belangrijkste herkomstland voor de internationale zakelijke gast. De Achterhoek is goed bereikbaar vanuit Duitse grote steden. Dit levert kansen op voor de zakelijke gast. Daarbij is bereikbaarheid wel een belangrijke voorwaarde. De Achterhoek zet flink in op het verbeteren van haar bereikbaarheid via Achterhoek2020.

Thema 9 en 10: Meerwaarde halen uit events en Branding
Hoe kunnen we events beter vermarkten en toeristen langer in onze gemeente houden? Hoe profileer je je? Hoe laat je de parels zien? Dit betekent meer reuring creëren en de Oude IJsselstreek promoten als een van de parels binnen de regio Achterhoek.

Verlanglijstje:
- Samenwerken omgeving → Achterhoek en Duitsland
- Oude IJsselstreek als fietsgemeente meer profileren en uitdragen
- Ondernemers samenwerken en verbinden
- Betere samenwerking door toeristische organisaties zoals VVV, AT en Duitse VVV's
- Samenwerken met grote events, dus meeprofiteren van hun publiek

Thema 11: Over grenzen kijken
Hierbij gaat het niet alleen om de grens met Duitsland, maar ook over gemeentegrenzen kijken.

Verlanglijstje:
- Duitsers willen Duitse info → denk ook aan Engelse taal
- Meer samenwerking met Duitse toeristische organisaties
- Meer bekendheid via social media

2.4 Uitvoering geven aan het beleid:
Met het benoemen van de thema's, het verzamelen van concrete projectideeën in een groslijst, het jaarlijks vast te stellen VE-uitvoeringsprogramma en het inrichten van een heldere taakverdeling, wordt invulling gegeven aan deze beleidsvisie. Dit vormt de basis om komende jaren de ambities en beschikbare budgetruimte ter versterking van de Vrijetijdssector, samen met ondernemers en betrokken partijen voortvarend om te zetten in succesvol uitgevoerde maatregelen.

Duidelijk moge zijn dat niet alles (en zeker niet alles tegelijk), uitgevoerd kan worden. De gelimiteerde beschikbaarheid van financiële middelen en menskracht vragen van ons dat we samen met betrokken ondernemers en organisaties keuzes maken in wat we oppakken. Aan de uitvoering van de thema's 4, 5, 6 en 7 zal met voorrang worden gewerkt. Voor genoemde thema's, maar ook overige thema's geldt, dat activiteiten waarvoor trekkers en cofinanciering beschikbaar is, deze worden geprioriteerd.

3. Samenvattend overzicht beleidsaanbevelingen

Beleidsaanbeveling 1 (ad 2.1 Rode Loper Aanpak; Ja-mits benadering ondernemersinitiatieven)
Het verdient aanbeveling om perspectiefrijke initiatieven tot nieuwvestiging of uitbreiding van VE-bedrijven vanuit een positieve grondhouding te beoordelen en zo mogelijk te faciliteren. Het is van belang dat we dit verankeren in de in ontwikkeling zijnde Omgevingsvisie.

Beleidsaanbeveling 2 (ad 2.1 Rode Loper Aanpak; Ja-mits benadering ondernemersinitiatieven)
Het verdient aanbeveling om de ontwikkeling en exploitatie van een VVV-Inspiratiepunt met het DRU-Industriepark als beoogde vestigingslocatie, te prioriteren binnen de uitvoering van ons VE-beleid en als onderdeel hiervan mogelijk ook een infopunt in het Borchuus in te richten.

Beleidsaanbeveling 3 (ad 2.1 Rode Loper Aanpak; Heldere organisatieopzet)
Het is dus noodzakelijk om de organisatorische opgaven die er binnen onze gemeente liggen te stroomlijnen met ontwikkelingen die op dit moment binnen onze regio spelen. Voor onze ondernemers, de consument, de vele vrijwilligers en medewerkers in de VE-sector en niet op de laatste plaats om voortvarend met het VVV-Inspiratiepunt te kunnen starten, is het echt essentieel om op korte termijn een lokale VE-organisatiestructuur vast te stellen waarin taken en verantwoordelijkheden en bijbehorende budgetafspraken zijn vastgelegd.

Beleidsaanbeveling 4 (ad 2.1 Rode Loper Aanpak; Crossovers tussen beleidsvelden)
Willen we de kansen benutten die een sector-overstijgende werkwijze ons biedt, dan vraagt dit zeker het één en ander voor de wijze waarop wij intern en met onze externe stakeholders samenwerken

Beleidsaanbeveling 5 (ad 2.2 Gebiedsgerichte aanpak; Kerngebied Vennebulten-De Radstake)
Het verdient aanbeveling om met de key-spelers in het gebied van de Vennebulten tot en met De Radstake een integrale inrichtingsschets op te stellen waarvan in ieder geval het benutten van de recreatieve potentie, events, natuurontwikkeling en een goede verkeersafwikkeling onderdeel uitmaken.

Beleidsaanbeveling 6 (ad 2.2 Gebiedsgerichte aanpak; Kerngebied Idink-Nibbelink)
Het verdient aanbeveling om aan de hand van een quick-scan te onderzoeken of er anno nu wél draagvlak aanwezig is om het gebiedsproces opnieuw op te pakken en welke kansen betrokkenen in dat geval zien.

Beleidsaanbeveling 7 (ad 2.2 Gebiedsgerichte aanpak; De DRU)
Het verdient aanbeveling om een deskundig adviesbureau een conceptuele uitwerking te laten maken van maatregelen die opgepakt dienen te worden om te komen tot een toeristische aantrekkelijk aanbod binnen DRU Industriepark.

Beleidsaanbeveling 8 (ad 2.2 Gebiedsgerichte aanpak; Oude IJssel)
Het verdient aanbeveling om met aangrenzende gemeenten en het Waterschap een onderzoeksopdracht uit te zetten naar de mogelijkheden en potenties om recreatievaart op de Oude-IJssel een impuls te geven en de samenhangende kosten en kostendragers inzichtelijk te maken.

Beleidsaanbeveling 9 (ad 2.2 Gebiedsgerichte aanpak; Oude IJssel)
Het verdient aanbeveling arrangementontwikkeling en het vermarkten van de toeristische parels door de Oude-IJsselgemeenten samen met AT (Rivieren-concept) op te pakken.

Beleidsaanbeveling 10 (ad 2.2 Gebiedsgerichte aanpak; Oude IJssel)
Indien de Oude-IJssel-zône als onderdeel van de lopende aanvraag voor het Geo-park Rijn-Maas een UNESCO-status verwerft, dan geeft dat een internationale boost aan ons gebied. Reden om deze ontwikkeling te volgen en te steunen.